

Володимир Скринченко

У СВІТІ МИСТЕЦТВА БОРИСА МАРКОВА

Не будьте чужинцями в історії власної країни

Г. Пічем

Любов до рідної Батьківщини, її історичному минулому й культурному спадку властиві для художньої творчості Бориса Маркова, члена Київської спілки художників книги та арт-асоціації «Золота палітра». Про це свідчать і праці Майстра, які зберігаються в приватних зібраннях України і Канади та Сполучених штатів Америки, Аргентини, Австралії та Японії. Під пензлем Майстра середньовічна Україна набуває свого неповторного історичного убрання. Романтичні пейзажі на тлі старовинних замків, тихенькі вулиці провінційних містечок зберігають ще й подих лицарських часів. Напевно, глибоко відчував історичну природу минулого, (genius loci, як казали древні). На жаль, вже декілька років немає з нами Майстра: в серпні 2018-го пішов він з життя внаслідок тяжкої і тривалої хвороби...

У ДЗЕРКАЛІ МИНУЛОГО

Напевно, не всім відомо, що геометричний центр Європи зафіксований ще за часів Австро-Угорської імперії на території Західної України, біля містечка Рахів. І на цьому місці встановлений пам'ятний знак.

І це глибоко символічно. Адже країна наша була, є і буде у Європі!

Саме під таким гаслом «Центр Європи» проходила у травні 2012 року виставка живопису художника Бориса Маркова, яка відбулася в Музеї Михайла Грушевського, що міститься в історичному центрі міста, по вул. Паньківській, 9, неподалік від Ботанічного саду імені академіка О.В. Фоміна.

За думкою Бориса Маркова, безперечний вплив трипільської цивілізації, до якої причетні й протослав'яни, на долю європейської та навіть євразійської цивілізацій. Духовний сакральний спадок нашого народу збагатив

народи Євразії пізнанням філософії буття, і зчасом знайшов своє відбиття в культурі Стародавнього Сходу, перш за все Китаю. Як і Лев Гумільов, художник Борис Марков намагався «принести посильну допомогу Історії, без якої не може існувати жоден народ, та її мудрій сестрі Географії, яка зближає людей з їх праматер'ю Біосферою планети Земля. (До речі, з Левом Гумільовим Борису Маркову пощастило познайомитися в 1988 році в Ленінграді). Таким чином, свої полотна художник адресує саме тим, хто небайдужий до історії рідної Батьківщини, кому цікаві його роздуми щодо долі культурного спадку України. І посвідченням цьому є експозиція творів художника, де відбувається справжня галерея історичних пам'яток українського минулого: замок Любарта в Луцькому та Олеський замок під Львовом, у Бучачі, Бережанах і Кам'янець-Подільського та багатьох інших старовинних, но вічно

молодих міст України, зображених з любов'ю Борисом Марковим.

Не забута художником і скромна церков святого Миколая в містечке Скала Подільська, де вінчався Михайло Грушевський з Марією Вояковською 14 травня 1896 року. (Картина ця була подарована художником Музею Михайла Грушевського).

На тлі панорами Бучача зображений Миколай Потоцький, староста Каневський, видатний історичний діяч України. Красу архітектурних споруд ядро відтіння місцевий пейзаж, іноді з невеличкою долею гумору.

Особливе місце у творчості киянина Бориса Маркова займає рідне місто, якому присвятив чимало своїх полотен, де й сповідується у своїй любові. Тихі куточки історичного центру Києва — традиційна тема його живопису: Золоті Ворота в золоті осінньої листви і Володимирська вулиця у вечірніх сутінках, Видубицький монастир не можуть не розчудити серце кожного, і не тільки киянина.

НА ШЛЯХУ ДО МРІЇ

Борис Марков (справжнє прізвище — Ніщета) народився 7 січня 1947 року у місті Харцизьк, у родині інженера, (на той час —

головного інженера Харцизького трубного заводу) Анатолія Федоровича Ніщети, учасника Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.

Зрозуміло, що батько мріяв про технічну професію старшого сина Бориса (молодший син Сергій згодом працював інженером-конструктором в НДІ «Гідропробор»).

Однак, творчий шлях Бориса розпочинався саме у шкільні роки у художній студії, де захоплюватися мистецтвом, і невтомно працював із спеціальною літературою, щоб досягнути головні закони художньої справи, вивчаючи творчий спадок художників за доби минулого — Відродження, імпресіоністів та українського авангарду.

Свої творчі пошуки Борис намагався суміщати з технічною справою у Київському політехнічному інституті, який закінчив 1972 року. А потім — 17 років напруженої праці в тяжких умовах Крайньої Півночі, у місті Надим, що неподалік від Північного Льодового океану, де очолював з часом лабораторію ультразвукової дефектоскопії газопроводу Уренгой-Помари-Ужгород.

Дивовижна природа Крайньої Півночі, магія білих ночей приголомшили уяву молодого чоловіка, збудили його творчий темперамент і нагадали йому про минуле.

Борис Марков (ліворуч). Праворуч — художник М. Олєфіренко

Бальзак

Отже не дивно, що саме тоді почув я від Бориса розповідь про живопис Гітлера, який побачив він у майстерні художника Миколи Глуценка.

У ТВОРЧІЙ МАЙСТЕРНІ ГЛУЩЕНКА

Мій товариш Борис мешкав разом із батьками та братом у будинку № 25 в центрі Хрещатика, але на 8-му поверсі правого крила. Однак ще жодного разу не був він запрошений в майстерню митця. І ось тепер виник такий шанс...

Батько Бориса — Анатолій Федорович Ніщета працював в Інституті Діпродгосп, де займався проблемами гідромеліорації сільськогосподарських земель, зокрема виконував проектувальні роботи по будівництву гідротехнічних споруд. Він був нагороджений Державною премією СРСР та орденом Леніна, їздив у закордонні відрядження.

Микола Петрович не заперечував щодо прохання Анатолія Федоровича запросити у майстерню і його сина, мого товариша Бориса, який навчався той час у студії живопису.

Зустріч відбулася сонячним ранком, коли митець підійшов до них і запросив у майстерню, яку називав мансардою (на французький манер).

Напевно, правий був Ежен Делакруа, коли писав: «Для того, щоб зрозуміти митця, необхідно побувати в його майстерні». Отже, майстерня містилася в горіщному приміщенні будівлі, була невеликою, але дуже високою, метрів сім-вісім до стелі. Екзотичне переплетення труб опалення навівало асоціації з лабораторією середньовічного алхіміка.. Антресолі в кілька поверхів, забиті завершеними полотнами в рамах. На двох стінах — почорнілі полотна фламандських і нідерландських живописців XVI–XVII століття, а також німецьких і французьких імпресіоністів; пожовклі від часу гравюри, виконані в традиціях Клода Лоррена і Джованні Баттіста Тьєполо. Поруч з ними кілька керамічних плиток з українського народного мистецтва, колекція писанок на полиці, і дуже багато зарубіжних книг та журналів. В центрі кімнати старий мольберт, на який під час сеансу перегляду робіт кріпилася прекрасна французька рама XVIII століття.

Поки гості оглядалися, Микола Петрович зварив міцну каву, відкрив коробку шоколадних цукерок та гарний коньяк. Декілька годин тривала цікава бесіда, головним чином, про мистецтво, а на завершення Глущенко приголомшив визнанням, що Гітлер подарував йому альбом факсимільних репродукцій своїх акварелей. Це було настільки несподівано, що ці слова Майстра врізалися в пам'ять Бориса.

Продовжуючи свою розповідь, Микола Петрович розповів, що в 1940 році він відповідав за радянську художню виставку, що експонувалася в Берліні. Під час церемонії закриття виставки до нього підійшов Ріббентроп і сказав, що Фюреру дуже подобаються роботи Глущенко, і Гітлер вважає його найкращим пейзажистом Європи. Тому Гітлер вирішив подарувати Глущенко альбом з репродукціями своїх робіт і своїм автографом. Після цього Ріббентроп вручив Глущенку альбом, на першій сторінці якого був дарчий напис: «Ніколасу Глущенко Адольф Гітлер» і дата. А від імені Міністерства закордонних справ його нагородили Почесною грамотою.

Чортков

ОСТАННІ РОКИ ЖИТТЯ

21 грудня 2007 року нас з Борисом запросив на презентацію своєї виставки художник Володимир Олефіренко (на фото з Борисом він ліворуч), яка мала відбутися у Києво-Печерській Лаврі. З різних причин того дня я не міг там бути. І на виставку пішов тільки мій товариш Борис. Ми домовилися про мій телефонний дзвінок наступного дня. Однак наступного дня на мій дзвінок відповідав син Бориса, Глеб Борисович, тому що його батько був вже у лікарні швидкої допомоги (на вулиці Петра Запорожця).

Як з'ясувалося, на Бориса той вечір, коли він прямував додому з букетом квітів для дружини, було вчинено напад. Він отримав страшенний удар у потилицю від якихось малолітніх покидьків увечері того ж дня. Відтоді почалася боротьба дружини за життя чоловіка, яка тривала понад десять років.

Про Римму слід казати особою. З Борисом поділила вона увесь тягар тяжкої його долі...

Вони зустрілися на Півночі, у місті Надим, де народилися їхні діти — Юлія та Глеб, де Борис переконався у надійності своєї дружини.

Вона стала йому опорою понад усе життя.

І Риммі приходилося суміщати це із нелегкою роботою у видавництві газети «Секретные материалы», де понад 10 років виконувала вона обов'язки комерційного директора.

Останні роки життя Бориса минали у медичних закладах, у безперервних операціях, у турботах про здоров'я.

Життя художника — це тяжка й копітка праця, і нагородою йому може стати лише визнання шанувальників його творчості. Мистецтво Бориса Маркова охоплює людей різних країн й поколінь, про що свідчать картини Майстра, які зберігаються в приватних зібраннях Європи та Америки, Японії, Аргентини і Австралії.

Ім'я його поки що не «розтиражовано» в нашій країні та і в усьому світі.

Напевно, так і має бути. Адже незвичайна особистість — завжди елітарна, як і справжнє мистецтво... ■